

Θεολογική Ερμηνεία της
Βυζαντινής Εικόνας της
Υπαπαντής

Βασισμένο σε ερμηνευτικές προσεγγίσεις
του π. Κωνσταντίνου Στρατηγόπουλου

Η Εικόνα της Υπαπαντής

Η Υπαπαντή του Κυρίου

- Η εικόνα της Υπαπαντής παρουσιάζει την εκπλήρωση εβραϊκού εθίμου, την αφιέρωση στο Θεό του πρωτότοκου αρσενικού παιδιού μιας εβραϊκής οικογένειας, σαράντα ημέρες μετά τη γέννησή του.
- Εικονίζεται λοιπόν, η υποδοχή του Κυρίου, κατά την τεσσαρακοστή μέρα της Γεννήσεώς του στον ναό των Ιουδαίων στα Ιεροσόλημα.
- Ο χώρος της σκηνής είναι ο ναός του Σολομώντα, ο μοναδικός ναός των Ιουδαίων στον οποίο τελούσαν θυσίες και γενικότερα τα λατρευτικά τους καθήκοντα.

Ο Ναός

- Το ύφος του όμως μοιάζει με *ορθόδοξου χριστιανικού ναού*. Υπάρχουν *βημόθυρα*, (στην Ωραία πύλη των χριστιανικών ναών μέχρι τον 8ο ή 9ο αιώνα, όπου το τέμπλο ήταν χαμηλό) και *θωράκια*.
- Υπάρχει *Αγία Τράπεζα* με το *κιβώριο* - ή *ουρανός* όπως λεγόταν - το οποίο είναι ένα στοιχείο που συναντάται στην ορθόδοξη αρχιτεκτονική του 4^{ου} και 5^{ου} αιώνα.
- *Κιβώριουμ*, είναι αυτό που σκεπάζει.
- Διότι ο ναός του Σολομώντα καταλύεται και *μετασχηματίζεται* σε ένα *ναό χριστιανικό*.

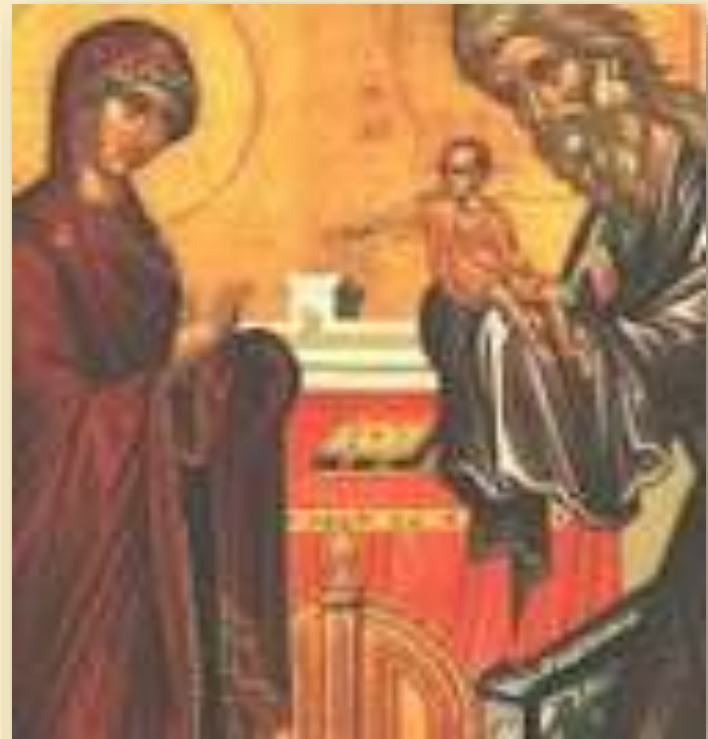
Ο Ναός

- Έτσι αλλάζει ο τρόπος της θυσίας.
- Η θυσία με ζώα αντικαθίσταται τώρα από θυσίες λογικές.
- Θυσιάζεται ο Χριστός (θυσία λογική), κι εμείς με τη σειρά μας θυσιάζουμε την καρδιά μας στον Χριστό. «Καρδίαν συντετριμμένην και τεταπεινωμένην» θέλει ο Θεός. «Έλεος θέλω και ου θυσία».
- Συνεπώς, δεν υπάρχει το θυσιαστήριο που θυσίαζαν τα ζώα, αλλά υπάρχει το θυσιαστήριο που θα θυσιαστεί ο Χριστός - η Αγία Τράπεζα.

Η Αγία Τράπεζα

- Σε πολλές εικόνες για να αποσαφηνιστεί ότι πρόκειται για Αγία Τράπεζα κι όχι το θυσιαστήριο του ναού του Σολομώντος, εικονίζεται πάνω στην Αγία Τράπεζα το Ευαγγέλιο - ο Λόγος του Θεού.

Ο Πρεσβύτερος Συμεών

- Ο πρεσβύτερος Συμεών έχει στα χέρια του τον Χριστό σαν ένα πρόσφορο να τον βάλει στην Αγία Τράπεζα, να τον θυσιάσει. Είναι μια καθαρά λειτουργική κίνηση.
- Έτσι κάνει πάντοτε ο ιερέας, παίρνει πρόσφορο για να θυσιάσει τον Χριστό πάνω στην Αγία Τράπεζα.
- Δηλώνεται έτσι, ότι ο Χριστός ήρθε για να θυσιαστεί.

Ο Πρεσβύτες Συμεών

- Τα χέρια του είναι σκεπασμένα από συστολή και σεβασμό με μια άκρη του ενδύματός του.
- Όπως ο ιερέας που λειτουργεί «δανίζει» τα χέρια του στο Θεό (σκεπάζοντάς τα με το φελόνι), διότι σκοπεύει να κάνει ότι του υποδείξει ο Θεός.
- Η κίνηση της κλίσεως της κεφαλής σημαίνει αποδοχή του γεγονότος.
- Είναι ο πρεσβύτες Συμεών, ο οποίος περίμενε στο ναό να έρθει ο Χριστός και να πει «νυν απολύεις τον δούλο σου Δέσποτα, κατά το ρήμα σου εν ειρήνη».

Η Παναγία

- Η Παναγία εικονίζεται συνήθως να έχει το ένα χέρι ανοιχτό και το άλλο κλειστό.
- Το κλειστό σημαίνει το χέρι με το οποίο *διακονεί*. Και το ανοιχτό είναι το χέρι της *αποδοχής* (σε κάποιες είναι και τα δύο χέρια ανοιχτά ως ένδειξη αποδοχής).
- Τον προσφέρει για να θυσιαστεί, *δεχόμενη το γεγονός*. Γιατί ο Χριστός για αυτό και μόνο ήρθε στον κόσμο, για να θυσιαστεί.

Η Προφήτιδα Άννα

- Η προφήτις Άννα θυγάτηρ του Φανουήλ, όπως την περιγράφει ο ευαγγελιστής Λουκάς, η οποία περίμενε να δει κι αυτή τον Χριστό. Και αγιογραφείται να δείχνει με το δάχτυλό της.
- Οι προφήτες δείχνουν, και η προφήτις Άννα έχει το ένα χέρι κεκλιμένο, δείχνοντας και αυτή με τη σειρά της το Χριστό.
- Με το άλλο χέρι κρατεί *ειλητάριο* με λόγους προφητικούς, που αναφέρονται στο πρόσωπο του προσφερομένου βρέφους Ιησού. «Τούτο το βρέφος, ουρανόν και γην εστερέωσεν».

Ο Ιωσήφ ο Μνήστωρ

- Πίσω τελευταίος είναι ο Ιωσήφ ο μνήστωρ, διάκονος και αυτός του μυστηρίου.
- Στα χέρια του κρατάει δύο περιστέρια. Ήταν ιουδαϊκή παράδοση, όταν πήγαιναν στον ναό, να προσφέρουν μια προσφορά για θυσία. Μια φτωχή οικογένεια προσέφερε, ως προσφορά θυσιαζόμενων ζώων, δυο νεοσσούς περιστεριών.
- Τα δύο περιστέρια δηλώνουν την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη, τους δύο κόσμους, για τους οποίους προσφέρεται η θυσία του Κυρίου (τον παλιό και τον νέο).

Ο Ουρανός

- Ο χώρος αγιογραφείται ως εξωτερικός, υπαίθριος, ενώ είμαστε μέσα στον ναό. Ποτέ δεν υπάρχει κλειστός χώρος στην ορθόδοξη αγιογραφία. Οι χώροι είναι πάντοτε ανοιχτοί και είμαστε σε μια πορεία εξόδου. Πάντοτε εξερχόμαστε.
- « Ανοιγέσθω η πύλη του ουρανού σήμερον», όπως ψάλλεται και στο Δοξαστικό των εκεκραγαρίων του Εσπερινού της Υπαπαντής, σε ήχο πλ. Του β. γι' αυτό και ο εικονογράφος ιστορεί τα κτήρια ανοιχτά, να συγκλίνουν σ' Αυτόν που αγιάζει ολόκληρη την κτίση.

Η Υπαπαντή του Κυρίου

Ρωσικό Μηναίον Φεβρουαρίου (λεπτομ) 16^{ος} αιώνας

Η Υπαπαντή του Κυρίου

Η Υπαπαντή του Κυρίου

Έργο του Giotto στο παρεκκλήσιο των Scrovegni στην Πάδοβα (1305)

